

mogli vrniti, morda tudi vse, v kacic 20 letih: ali ako bi tudi žrtvovali jeden del za dom in Slavo, vedite, da postanete največi dobrotvorci Slave, da ste oslobodili svoje umirajoče brate iz krempljev sovražnika. Hvaležni slovenski rod, sosebno potomci naši, bodo v solzah radosti poljubljivali grudo zemlje, kjer bodo počivale Vaše trudne kosti.

Onda pa rodoljubi-ljubitelji, truditelji na delo, vsaki v svoji občini, ali vsaj v vsakem sodnem okraju, v lepi organizaciji. Brez prave organizacije bo trud le piškov ali le polovičarski; še škodovati bi nam utegnilo tu in tam, ker bi sovražnik zavohal naše slabe strani. Najprvo pojdimo na roke zvestim izkušenim rojakom, katerim preti največa pogibelj; potem onim, ki imajo največo življensko moč v sebi, a sprva ne morejo ustati brez podpore. To se zna, ako nas prevare, prepustimo jih njihovi žalostni usodi. Glejmo dobro zlasti ob mejah, da ne pokupi tujec naše zemlje, kakor je v Št. Ilji blizu Maribora, kjer je morala propasti prej narodna občina. Kolikor mogoče, čuvajmo narodno posest! Našim poslancem braniteljem priporočamo posebno toplo točko. Snujmo si na dalje kmetijske podružnice, ali bolje kmetijske zadruge in slovenske posojilnice ter poučujmo ljudstvo o varčnem gospodarstvu. Občine naj pak čuvajo, da velik zapravljivec, ali naroden izdajalec ali sicer velik sovražnik ne bo smel dolgo upravljati svojega lepega gospodarstva. Vse seveda na krščansko-narodni podlagi. Narodni učitelji, pa tudi bralna in gospodarska društva in druga: vsi morate vršiti to veliko, krasno nalogo.

Tako se reši in ojači naš narod, lepa Adrija ostane morje slovansko in nikdar se ne bo krohotal naš srditi, zloradi sovrag: Finis Sloveniae, nego uresniči se stoletni rek našega Vodnika: Ilirija (Slovenija) bo oživljena, Slovenija bo vzveličena!

Politični pregled.

Nemški nacijonalci prirede dne 11. julija strankarski shod v Celovcu, na katerem se bodo posvetovali o nadaljevanji vojne zoper vlado, zoper narodno ravnopravnost in za prevlado nemštva. Stranka napreduje močno in pridobiva čedalje več pristašev po vseh kronovinah koder prebivajo Nemci. Nam Slovanom mora to le prav biti. Kolikor bolj prezira katera stranka državni interes, in sprava mej narodi se gotovo v eminentnem interesu cele države, toliko prej mora dogospodariti in izgubiti svoj vpliv na upravo, kar je Slovanom le na korist.

Nemška agitacija zoper vlado in zoper jezikovne naredbe za Češko in Moravsko presega že vse meje. Nemci kličejo na svojih shodih prusko vojsko kar očitno na pomoč. Ni še dolgo tega, kar se je vršil v Lipskem shod, na katerem so neki avstrijski poslanci kar naravnost veleizdajalski govorili in že se pripravlja glasoviti Schönerer, da pojde predavat v Hamburg o „zatiranju Nemcev v Avstriji“. Bismarckovo glasilo „Hamburger Nachrichten“ je Schönererja prav toplo pozdravilo, kar je gotovo jako značilno. Samotar v saškem gozdu vidi dobro, da napeljava Schönerer vodo na pruski mlin.

Poljska gimnazija v Tešinu. Tretjina vsega prebivalstva Šlezija je poljske narodnosti, a vzlic temu nimajo Poljaki v tej kronovini nobene javne srednje ali obrtne šole. Dasi so siromašni, vzdržujejo vendar v Tešinu poljsko nižjo gimnazijo.

Že dolgo let se poganjajo za to, naj se ta gimnazija podpravi ali pa naj se jej vsaj podeli pravica javnosti. Poljski klub ima v državnem zboru gotovo velik upliv in njegove želje uvaža tudi vlada če je le mogoče, a dasi se je mnogokrat že oglasil za tešinsko poljsko gimnazijo, vendar ni nikdar nič opravil. Zdaj kaže, da se razmere zboljšajo, vsaj ministerski predsednik je te dni obljubil neki deputaciji, da dobi tešinska poljska gimnazija začetkom prihodnjega šolskega leta pravico zapusti.

Nemška katoliška ljudska stranka. Parlamentarna večina, katera se je osnovala, čim se je sešel državni zbor, in katera obstoji še sedaj, ne ugaja ministerskemu predsedniku, največ za to ne, ker sedi v njej nemška katoliška ljudska stranka in ker večina ni hotela medse sprejeti nemškoliberalnih veleposestnikov. Nemški nacijonalci so svoj boj zoper vlado in parlamentarno večino raztegnili tudi na katoliško ljudsko stranko in dosegli so sosebno na Tirolskem nepričakovanih uspehov. Povsod se kaže neko nasprotstvo proti katoliški ljudski stranki, nje voditelj, baron Dipauli je skoro dobil nezaupnico in prav to je napotilo stranko, da je premenila svojo taktiko. Vselej se je z vso silo upirala zahtevi, naj se sprejmejo nemškoliberalni veleposestniki v parlamentarno večino. Zdaj pa je dr. Ebenhoch po ovinkih povedal, da je pripravljena privoliti v to, da se potem laglje doseže mir mej Nemci in mej Čehi.

Stojelowski o socijalnih demokratih. — Vodja poljskih krščanskih socijalistov, pater Stojalowski, je bil do zdaj v ozki zvezi s socijaldemokratično stranko, ker je verjel v poštenost njenih namenov. Od kar so socijalni demokratje počenjali v državnem zboru mu je odprlo oči in ločil se je od njih. V svojem listu „Wieniec Polski“ pravi: Nikakor ne umejemo zakaj se zdi socijalnim demokratom potrebno, podpirati nemške liberalce v zaviranju parlamentarnega delovanja; žalostno je, da se je delavska stranka izpostavila očitnanju: upravičeno je bil zabranjen delavcem ustop v parlament, kajti, glejte, kakor hitro so prišli vanj, izpremenili so ga v gostilničarsko beznico.

Rusi v Gališki. — Položaj v Gališki živečih Rusov je jako neugoden. Godi se jim tako, kakor Slovencem na Koroškem ali na Primorskem, največ zategadelj, ker je ljudstvo siromašno in neomikano, ker imajo malo razumništva in ker je vsa oblast v rokah poljskih žlahčičev, ki pa Rusov ne ljubijo in gledajo rusko narodnostno gibanje jako neprijazno. Mej Poljaki in Rusi vlada sedaj velika napetost, da ne rečemo sovraštvo, posebno, ker so poljske stranke pri minolih državno-zborskih volitvah postopale vse prej, kakor dostojno in pošteno. Rusi so prišli do prepričanja, da si v narodnem in v gospodarskem oziru opomorejo samo na ta način, da se Gališka razdeli na dve upravni polovici, na zapadno, kjer prebivajo Poljaki, in na vzhodno, kjer prebivajo Rusi, zahtevajo torej to, kar Slovenci na Štajerskem in na Koroškem, kar Italijani na Tirolskem in kar Nemci na Češkem. S tem se seveda nasprotstvo mej Poljaki in Rusi še poostri.

Agrarni socijalizem na Ogerskem. — Socijalizem, kateri je doslej imel pristašev samo mej tovarniškimi delavci in mej rokodelci, se je začel razširjati tudi mej kmetskim ljudstvom in sicer na Ogerskem. V tistih veleplodnih ravninah, koder pridela Ogerska vsako leto ogromne množine žita, in ki so vir njenega bogastva, je svet največ v rokah nekaterih posameznih bogatašev, pri katerih služi kmetsko ljudstvo za dnino. Za časa žetve plačujejo posestniki sicer razmeroma lepe dnine, toda ljudje niso ž njimi zadovoljni, ker nimajo pozimi nič zaslužka. Zahteve ljudstva so seveda pretirane, kajti če bi posestniki hoteli plačevati delavce in delavke kakor ti zahtevajo, prišli bi kmalo na beraško palico. Nasprotje mej posestniki in delavci je že v minolih letih vodilo krvave praske, letos pa je vsled agitacije socijalnih demokratov prišlo do velikih in jako krvavih bojov mej delavci in orožniki ter vojaki. Prizadeti posestniki so v največji stiski, ker ne morejo dobiti

delavcev. Kar jih imajo, tiste čuvajo pri delu vojaki, da jim štrajkujoči delavci ne morejo do živega. Vlada je povedala v državnem zboru, da pošlje v dotične kraje delavcev iz družih pokrajin, in zadostno vojakov v njih varstvo, ker se je po vsi pravici bati, da pride do krvavih izgrediv mej domačimi in tujimi delavci. Da se pri teh homatijah poizgubi ogromno mnogo narodnega premoženja, pač ni treba še posebe omeniti, saj je ta revolucija, in kaj drugega to gibanje pač ni, še v drugih ozirih na silno škodo. Ne preostane drugega, kakor da se ogerska vlada že loti socialnega vprašanja s posebnim ozirom na kmetijske razmere na Ogerskem.

Belgija. — Ljudstvo se poteguje za to za občno vojaško dolžnost, da ne bo samo služilo vojake, temveč da se temu pritegne tudi boljše stanove. Vojaštvo je za občno vojaško dolžnost posebno zaradi tega, da se pomnoži in ojači vojska. Vlada pa nasprotuje ti pravični vojaški postavi. Važno je, da se je tudi kralj Leopold II. izrekel za občno vojaško dolžnost, kar dovolj pojasnjuje razmerje mej vlado in kraljem. Ni dvoma, da narod in kralj prodereta z uvedbo občne vojne dolžnosti in se vlada umakne, kajti javnih agitacij ljudstva ne bo več ustaviti.

Grška in Turška. — Mirovna pogajanja vrše se počasi. Grška je zopet prosila velesile, da naj se skoraj dožene mir, ker ona močno trpi mej tem. Turška zelo nasprotuje hitri dovišitvi pogajanj. Deloma ni zadovoljna s stavljenimi pogoji, deloma hujska bojaželjna vojaška stranka sultana, da naj ne odjenja temveč vojsko nadaljuje. Alah je pokazal, da je na njihovi strani in prišel je zopet čas, da se polumescu vrne oni vpliv in čast, kot ga je imel nekdanj. Tako fanatični Mohamedanci. Na sultana vpliva to hujskanje več ali manj. Zlasti Turki močno divjajo proti temu, da bi Tesalije ne dobili. Seveda, fanatični Turčini ne pomislijo, da v slučaju, če nadaljujejo vojsko, ne bodo več imeli s samimi Grki opraviti, temveč tudi z evropskimi velevladmi. Tega se utegnejo odločujoči turški krogi in sultan vendar le zbiti in skleniti mir, kakor ga zahtevajo velevladi.

Anglija. — Dne 22. junija so praznovali v Angleški izvanreden naroden praznik, 60letnico vladanja kraljice Viktorije. Kot 18letna princezinja je nastopila po smrti kralja Viljema IV. angleški prestol. Kraljica je vladala modro in v teku njenega vladanja si je Anglija pridobila mnogo. Vspehi na narodnogospodarskem polju so veliki. Blagostanje povzdignilo se je doma in v kolonijah. Prebivalstvo domačega ozemlja angleškega kraljestva se je za vladanja kraljice pomnožilo od 25 na 39 milijonov. Državni dohodki so poskočili od 52½ milijonov na 112 milijonov funtov šterlingov. Velikanske vspehe ima pokazati angleška kupčija s tujimi deželami in lepo je videti kako raste narodno premoženje. Ednako so se povzdignile bogate angleške kolonije v Ameriki, Afriki, Aziji in Avstraliji. V nobeni prejšnji dobi se moč in veljava angleškega imena ni tako utrčila po vseh delih sveta kakor za vladanja kraljice Viktorije. Angleška je danes tako velika, da svetovna zgodovina ne pozna večje države, šteje 350 milijonov ljudi. Umevno, da ob 60letnici vladarice te države vse tekmuje, da naslovesneje praznuje ta lepi praznik. Velika rana na angleškem državnem telesu je le irsko vprašanje. Anglija, dasi tako mogočna in bogata, vendar ne da pravice še vedno zatiranim Ircom.

Obrtnija.

Nova deželna bolnica.

(Dalje.)

Preidoč na drugi del poročila: na skušnje, ki so se pridobile v raznih ozirih glede tehniških inštalacij in

vršbe sploh tekom prvega leta, odkar se je otvorila deželna bolnica, se mora pred vsem povdarjati, da se niti administracija in gospodarjenje niti vršba tehniških naprav že danes ne nahaja v takem stanju stanovitnosti, da bi bilo opravičeno izreči končno razsojo o vseh obstoječih razmerah. Vsa naprava je zdaj v različnih smerih še v stadiji poskusov in dopolnil ter se še vedno podarja, kako bi se vsa vršba kolikor mogoče ekonomično uredila. Stroški vzdržavanja in vršbe se v marsičem še vjemajo z napravami in nabavami, ki se plačujejo iz stavbinskega zaklada, tako, da je natanko pravilna ločitev istih težko mogoča. Vsekako pa se v obče sme vzeti, kakor se bo razvidilo iz dotičnega računskega sklepa, da v pretečenem letu za vršbo tehniških inštalacij narasli stroški ne bodo dosegli v to svrhu proračunjenega zneska, čeravno je bila na 130 vagonov izračunena poraba premoga prekoračena za približno 20 vagonov, torej za okroglih 2000 gld.

Priznati se mora, da je porabo premoga 150 vagonov v preteklem letu s stroški okroglih 15.000 gld. na prvi pogled smatrati za jako veliko, če tudi se je s tem preskrbovala kurjava vsega zavoda, dalje razsvetljava, pranje in sušenje, razkuževanje, kuhinja, pripravljanje gorke vode za kopeli in umivalne mize itd. Zaradi tega bi bilo pač umestno, baviti se nekoliko natančneje s tem predmetom.

Najvažnejše vprašanje, na katero se mora tu odgovoriti, je pač to: je-li veliko množino porabljenega premoga prouzročal vpeljani kurilni sistem in če bi se bil s prostejšim, primitivnejim načinom kurjave, pripravljanja gorke vode, kuhanja in pranja itd. dosegel ugodnejši uspeh, ali če je velika poraba kuriva posledica velikosti naprave in kolikosti izvršenega. To vprašanje se da rešiti le na ta način, ako se s stroški pri obstoječi novodobni kurilni napravi primerjajo verjetni vršbeni stroški kurjave pri uporabljevanji navadnih peči, potem stroški do sedaj običajnega kuhanja, pranja itd.

Če bi se bile v novi deželni bolnici vpeljale navadne peči, trebalo bi, če bi se namreč v vseh paviljonih kurilo ravno toliko prostorov, kakor sedaj, postaviti v posameznih paviljonih sledeče število peči:

1.) administracijsko poslopje	16	peči			
2.) kirurški paviljon	77	"	8	peči za kopeli	
3.) medicinski	86	"	12	"	"
4.) dermatologiški	30	"	3	"	"
5.) porodniški	12	"	1	"	"
			1	štedilno ognjišče	
6.) ginekologiški	22	"	1	peči za kopeli	
			1	štedilno ognjišče	
7.) okulietični	28	"	2	peči za kopeli	
8.) intekcijski	18	"	2	"	"
9.) hiralnica	32	"	4	"	"
10.) mrtvašnica	4	"			
11.) kuhinjsko poslopje (brez glavne kuhinje, perilnice in sušilnice)	30	"	1	"	"